

สมรรถนะที่จำเป็นของครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน :

กรอบแนวคิดในการขับเคลื่อนการประเมินในชั้นเรียน

TEACHER COMPETENCIES FOR ASSESSMENT FOR LEARNING:

A FRAMEWORK FOR CLASSROOM IMPLEMENTATION

ลือฤทธิ์ คำกระเด็น¹, ธनिया ยาต๋า², เมธี ดิสวัสดิ์³นิสิตปริญญาโท สาขาการวิจัยและประเมิน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ¹อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ^{2,3}Luerit Damkraden¹, Thaniya Yaodum², Matee Di-Sawat³Master of Education Program in Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University¹Lecturer in Faculty of Education, Thaksin University^{2,3}Corresponding Author E-mail : 631997071@tsu.ac.th¹, thaniya.y@tsu.ac.th², matee@tsu.ac.th³

(Received : September 1, 2025; Edit : September 14, 2025; accepted : September 15, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์กรอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน 2) พัฒนาเครื่องมือในการประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 สังเคราะห์กรอบสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 2 สร้างแบบประเมิน และตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และครูผู้สอน จำนวน 30 คน ในการทดลองใช้เครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์สมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน 2) แบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนมี 7 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ 39 รายการ พฤติกรรม ดังนี้ 1.1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 1.2) การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมิน 1.3) การเก็บรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ 1.4) การประเมินผลจากหลักฐานการเรียนรู้ 1.5) การสะท้อนผลการเรียนรู้ 1.6) การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ 1.7) การสรุปผลการเรียนรู้ และจากการตรวจสอบองค์ประกอบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการวิจัยได้ คิดเป็นร้อยละ 100 2) แบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีลักษณะมาตรฐานวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาตั้งแต่ 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ 0.956

คำสำคัญ : สมรรถนะ, การประเมินเพื่อพัฒนา, ชั้นเรียน

Abstract

This study aimed to (1) develop a conceptual framework of teacher competencies in assessment for learning and (2) construct and validate an assessment tool based on the framework, and the study was conducted in two phases. Phase one synthesized relevant literature to identify competency components, which were subsequently verified by experts. Phase two involved developing indicators and behavioral statements, and constructing the assessment tool. The research instruments comprised a semi-structured interview protocol and a five-point rating scale. Data were analyzed using percentage, mean, and content analysis.

The results indicated that the conceptual framework comprised seven components: (1) setting learning goals, (2) clarifying assessment objectives, (3) collecting learning evidence, (4) evaluating learning from evidence, (5) reflecting on learning, (6) improving learning, and (7) summarizing learning outcomes. Expert review confirmed its appropriateness (100%). The final instrument consisted of 7 components, 16 indicators, and 39 behavioral statements. The content validity index (IOC) ranged from 0.67 to 1.00, and the overall reliability coefficient (Cronbach's Alpha) was 0.956, indicating that the instrument demonstrated high content validity and reliability.

Keywords : Competency, Assessment for Learning, Classroom

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครูเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา ทำหน้าที่เป็นด้านหน้าและกลไกหลักในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะ สามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องเตรียมและพัฒนาครูให้มีสมรรถนะสูง เนื่องจากครูเป็นผู้กำหนดอนาคตของชาติ ชาติใดที่มีครูเก่ง มีความรู้ เสียสละ และตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของผู้เรียน ชาตินั้นจะได้พลเมืองที่ฉลาด มีศักยภาพ และสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก (บังอร เสรีรัตน์, 2565: 2) ครูจึงมีบทบาททั้งในฐานะผู้ออกแบบและจัดการเรียนรู้ ผู้ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เต็มตามความสามารถ รวมทั้งเป็นผู้ถ่ายทอดทั้งความรู้และคุณธรรม เพื่อสร้างพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงแก่ผู้เรียน โดยสิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวชี้วัดว่าผู้สอนประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้หรือดำเนินการตามหลักสูตรหรือไม่ก็คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญที่อยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อให้ทราบว่าผลการจัดการเรียนรู้บรรลุจุดมุ่งหมายเพียงใด และมีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข (กุลิศรา จิตรชญาวัฒน์, 2564: 221) รายงานการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ TDRI ที่ชี้ให้เห็นว่าระบบการวัดและประเมินผลการเรียนในปัจจุบัน ซึ่งเน้นการทดสอบเป็นหลัก ไม่สามารถนำพานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้เนื่องจากข้อสอบส่วนใหญ่มีลักษณะท่องจำและมุ่งเน้นแต่เนื้อหา ไม่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิพากษ์และไม่ช่วยเสริมสร้างทักษะอื่นที่จำเป็น เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม เป็นต้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2556) อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติพบว่า ครูผู้สอน ผู้บริหาร และผู้ปกครองจำนวนมากยังคงให้ความสำคัญกับการประเมินผลสรุปรวม (Summative Assessment) ที่เน้นการสอบและผลลัพธ์ เช่น คะแนนหรือการจัดลำดับผู้เรียน ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบท่องจำเพื่อสอบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เชิงผิวเผินและมุ่งแข่งขันมากกว่าการพัฒนาตนเอง ผู้เรียนที่มีผลการเรียนต่ำจึงมักขาดความเชื่อมั่นว่าตนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ นอกจากนี้ แนวคิดการวัดผลในอดีต เช่น การทดสอบย่อยหรือสอบปลายภาค แม้เคยถูกมองว่าเป็นวิธีจูงใจผู้เรียน แต่ในปัจจุบันกลับกลายเป็นสาเหตุของความกดดัน ความกลัว การสอบตก และความไม่มั่นใจในตนเอง ส่งผลให้การวัดผลไม่เป็นไปเพื่อการเรียนรู้ และอาจกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่นของผู้เรียน (จรงค์ศักดิ์ บัระพันธ์, 2550: 29-30) เพื่อลดปัญหาดังกล่าวครูจึงควรปรับมุมมองและวิธีการวัดผลและประเมินผลโดยเปลี่ยนจากการประเมินเพื่อตัดสินมาเป็นการประเมินเพื่อติดตามและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

การประเมินเพื่อพัฒนา (Assessment for Learning) จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การวัดผลระหว่างเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ช่วยให้ครูติดตามความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนได้ตลอดกระบวนการ อาจใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การตั้งคำถาม และการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่ทันเวลาและตรงจุด ซึ่งไม่เพียงช่วยปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ยังส่งเสริมบทบาทของครูในการเป็นผู้สนับสนุนและโค้ชด้านการเรียนรู้ (Black & Wiliam, 1998; พวงเพ็ญ อินทรประวัติน และคณะ, 2564: 192) ลักษณะของการประเมินเพื่อพัฒนาจะไม่เน้นการทดสอบเพียงอย่างเดียว แต่เน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง สามารถทำได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่กำหนดไว้ในแผนการสอน การประเมินอาจดำเนินการก่อนบทเรียนเพื่อประเมินความรู้เบื้องต้น หรือระหว่างบทเรียนเพื่อปรับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม ทำให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ต่อไป (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2551: 29-30) ดังนั้นการพัฒนาและประเมินสมรรถนะครูที่เน้นการพัฒนาจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา ลดปัญหาวัฒนธรรมการท่องจำเพื่อสอบ และสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียนทุกระดับสามารถเรียนรู้และเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและความเป็นเลิศของสถานศึกษาในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียนยังคงเป็นความท้าทายสำหรับครูจำนวนมาก เนื่องจากขาดแนวทางที่ชัดเจนในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การเลือกใช้เครื่องมือประเมินที่เหมาะสม และการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดกรอบสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ชัดเจนและเป็นระบบ ทำให้การพัฒนาศักยภาพของครูขาดทิศทาง และกระบวนการพัฒนาวิชาชีพ เช่น การอบรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ มักดำเนินการแบบแยกส่วน ไม่เชื่อมโยงกับสมรรถนะที่ครูควรมี ส่งผลให้ครูจำนวนมากไม่สามารถประเมินผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและมีคุณภาพการกำหนด กรอบสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน จะช่วยชี้ให้เห็นองค์ประกอบที่จำเป็นของการประเมินผลในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ สามารถใช้เป็นแนวทางวางแผนพัฒนาครูได้ตรงจุด และใช้เป็นเกณฑ์ติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาศักยภาพครูด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากรอบสมรรถนะด้านการประเมินผลสำหรับครู เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในระดับห้องเรียน และให้เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน
2. เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะที่จำเป็นของครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน: กรอบแนวคิดในการขับเคลื่อนการประเมินในชั้นเรียน ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การพัฒนารอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดำเนินการโดยการศึกษา และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อระบุและกำหนดองค์ประกอบพร้อมทั้งนิยามเชิงปฏิบัติการในแต่ละองค์ประกอบ จากนั้นจึงทำการตรวจสอบความเหมาะสมและความครบถ้วนขององค์ประกอบที่สังเคราะห์ขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและการวัดและประเมินผล โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ (1) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านปริญาโทหรือปริญาเอกในด้านการวัดและประเมินผล การศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง หรือ (2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาโดยเฉพาะการ

ประเมินเพื่อพัฒนาไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน เพื่อทำความเข้าใจและนำมาประกอบในการทำวิจัย

1.2.2 สังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน จากแหล่งข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (จรรยาวัจน์ บัณฑิต, 2550; รัชชานนท์ ทองแมน, 2560; สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2564; Heritage, 2010)

1.2.3 นำร่างกรอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ได้จากการสังเคราะห์ ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความครบถ้วนขององค์ประกอบที่สังเคราะห์ขึ้น และพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่สมบูรณ์ต่อไป

1.3 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเรื่องสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยมีกรอบการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 กรอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และ ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

1.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1.4.1 ศึกษาและสังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างและประเด็นข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

1.4.2 กำหนดข้อคำถามจากประเด็นคำถามที่ได้ศึกษามาจากเอกสารเพื่อพัฒนาแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีกรอบการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 กรอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และ ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

1.4.3 จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์ และนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาเนื้อหาตลอดจนความครอบคลุมของประเด็นคำถาม พร้อมกับขอคำแนะนำเพิ่มเติม และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

1.4.4 นำร่างแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปจึงใช้ได้ (ภักตราพร เกษสังข์, 2566: 147) พบว่าแบบสัมภาษณ์มีค่าระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

1.4.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบสัมภาษณ์สมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนากรอบในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.5.1 ติดต่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยทักษิณ ถึงผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 ท่าน นำหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสัมภาษณ์ส่งยังผู้ให้ข้อมูล และประสานงาน นัดเวลา และช่องทางในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า

1.5.2 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลตามวันเวลา และช่องทางที่นัดหมายไว้โดยการถามคำถามตามข้อความในแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมมา บันทึกผลการสัมภาษณ์ และเมื่อดำเนินการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้วผู้วิจัยกล่าวขอบคุณและอำลา

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยนำข้อมูลจากการศึกษารวบรวมจัดประเด็นหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อให้ความถูกต้องเพียงพอและมีประสิทธิภาพสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ระยะที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นแบบวัดชนิดมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ พัฒนาจากคู่มือประเมินสมรรถนะครู ฉบับปรับปรุง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

2.2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

2.2.1 นำกรอบสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ได้ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญใน 1 มาสร้างนิยาม ตัวบ่งชี้ และพฤติกรรมบ่งชี้สมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.2.2 สร้างคำถาม รายการที่จะวัดตามนิยาม ตัวบ่งชี้ และพฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งแบบประเมินเป็นแบบวัดชนิดมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้แนวทางเกณฑ์การให้คะแนนจากคู่มือประเมินสมรรถนะครู ฉบับปรับปรุง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

2.2.3 จัดทำร่างแบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และนำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาเนื้อหาตลอดจนความครอบคลุมของประเด็นคำถาม พร้อมกับขอคำแนะนำเพิ่มเติม และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

2.2.4 นำร่างแบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การวัดและประเมินผล โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ เป็นผู้ที่มีวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปจึงใช้ได้ (ภัทรพร เกษสังข์, 2566 : 147) พบว่าแบบประเมินมีค่าระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

2.2.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.6 นำแบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ไปทดลองใช้กับครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ การใช้คำถาม และศึกษาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

2.2.7 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินโดยใช้สูตรหาค่าความเชื่อมั่นในรูปสูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา ครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient: α -coefficient) ค่าความเชื่อมั่นที่ใช้ได้ควรมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (ภัทรพร เกษสังข์, 2566: 152) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.956

2.2.8 จัดทำแบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.3.1 ติดต่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยทักษิณ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความ

อนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย (Try-out)

2.3.2 นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยทักษิณถึงผู้อำนวยการโรงเรียน และแบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบ Google Forms แก่ครูที่ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย นัดหมายระยะเวลาในการตอบแบบประเมิน

2.3.3 นำข้อมูลจาก Google Forms มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรหาค่าความเชื่อมั่นในรูปสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient: α -coefficient)

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยโดยคำนวณหา ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินโดยคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) สามารถสรุปวิธีดำเนินการวิจัยได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	ผลลัพธ์ที่ได้
1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนา	แบบบันทึกเอกสาร	องค์ประกอบและนิยามสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนา
2. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน	แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเรื่องสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน	ความเหมาะสมขององค์ประกอบและนิยามของสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนา
3. สังเคราะห์องค์ประกอบและนิยามตัวบ่งชี้ รายการพฤติกรรมสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนา	- ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - ผล การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	แบบบันทึกเอกสาร	องค์ประกอบและนิยามตัวบ่งชี้ รายการพฤติกรรมสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนา
4. สร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน	- ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน - ครูผู้สอน จำนวน 30 ท่าน	แบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน	คุณภาพของแบบประเมินค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการพัฒนากรอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

1.1 ผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน หมายถึงความสามารถของครูโดยใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ ในการประเมินผลระหว่างการจัดการเรียนรู้ซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดการ

จัดการเรียนรู้ เพื่อติดตามความพร้อมหรือพัฒนาการของผู้เรียน และเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น (Heritage, 2010) ซึ่งมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1.1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และทำได้หลังจากการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2550; Heritage, 2010)

1.1.2 การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมิน หมายถึง การอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการประเมิน ขอบเขต การประเมิน ขั้นตอนการประเมิน และเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรับทราบร่วมกัน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการซักถาม สร้างข้อตกลง และสรุปสิ่งที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน (วิชญ์ณัฐ ทองแมน, 2560; Heritage, 2010)

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2550)

1.1.4 การประเมินผลจากหลักฐานการเรียนรู้ หมายถึง การตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการหรือความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะเป็นด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในช่วงระยะเวลาของการจัดการเรียนรู้จากข้อมูลเอกสารหลักฐานที่ครูประเมิน เช่น ใบงาน ชิ้นงาน ร่องรอยการปฏิบัติงาน (วิชญ์ณัฐ ทองแมน, 2560; Heritage, 2010)

1.1.5 การสะท้อนผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสะท้อนผล โดยให้ผู้เรียนได้คิดทบทวนย้อนกลับอย่างถี่ถ้วนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติในครั้งต่อไปให้เป็นการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาตนเองในอนาคต (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2550; Heritage, 2010)

1.1.6 การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันลงมือปฏิบัติหรือตอบสนองต่อข้อมูลหลักฐานที่ได้รับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของตนให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ตั้งไว้ (Heritage, 2010)

1.1.7 การสรุปผลการเรียนรู้ หมายถึง การให้ผู้เรียนรวบรวมความคิด ความเข้าใจของตนเองจากการเรียนรู้ในครั้งนั้น แล้วครูผู้สอนจึงช่วยเสริมประเด็นให้ครบถ้วนสมบูรณ์ และแก้ไขความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนให้ถูกต้องให้ผู้เรียนเกิดมโนคติและหลักการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นหรือการเรียนในครั้งต่อไป (วิชญ์ณัฐ ทองแมน, 2560; Heritage, 2010)

1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพกรอบแนวคิดและนิยามองค์ประกอบสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนจากการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพกรอบแนวคิดและนิยามองค์ประกอบสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบองค์ประกอบของงานวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ร้อยละ (%)	การแปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญ 1	ผู้เชี่ยวชาญ 2	ผู้เชี่ยวชาญ 3			
1. การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้	1	1	1	1.00	100.00	เห็นด้วย
2. การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมิน	1	1	1	1.00	100.00	เห็นด้วย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้	1	1	1	1.00	100.00	เห็นด้วย
4. การประเมินผลจากหลักฐานการเรียนรู้	1	1	1	1.00	100.00	เห็นด้วย
5. การสะท้อนผลการเรียนรู้	1	1	1	1.00	100.00	เห็นด้วย
6. การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้	1	1	1	1.00	100.00	เห็นด้วย
7. การสรุปผลการเรียนรู้	1	1	1	1.00	100.00	เห็นด้วย

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ผู้วิจัยกำหนดมีความเหมาะสม ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยได้ โดยมีความเห็นตรงกันคิดเป็นร้อยละ 100

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาเครื่องมือในการประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.1 ผลการพัฒนาเครื่องมือในการประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามองค์ประกอบของประเมินตัวบ่งชี้ และรายการพฤติกรรม จากผลการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในระยะที่ 1 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 องค์ประกอบของประเมิน ตัวบ่งชี้ และรายการพฤติกรรม จากผลการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ในระยะที่ 1

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	จำนวนรายการพฤติกรรม	รายการพฤติกรรม
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และทำได้หลังจากการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ความชัดเจนของเป้าหมายการเรียนรู้	1	1) ใช้ภาษาที่ชัดเจน กระชับ เข้าใจง่ายในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้
	ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ความสอดคล้องกับหลักสูตร มาตรฐานและตัวชี้วัด	2	1) มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด 2) มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
	ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 ความเหมาะสมกับผู้เรียน	2	1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการของผู้เรียน 2) มีการปรับปรุงเป้าหมายการเรียนรู้ตามความก้าวหน้าของผู้เรียน
	ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 ความสามารถวัดและประเมินผลเป้าหมายการเรียนรู้ได้	1	1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้สามารถวัดและประเมินผลและสังเกตได้
องค์ประกอบที่ 2 การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมิน หมายถึง การอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการประเมิน ขอบเขตการ	ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 การสื่อสารวัตถุประสงค์ของการประเมิน	3	1) อธิบายวัตถุประสงค์ของการประเมินให้แก่ผู้เรียนได้อย่างชัดเจน 2) ยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการประเมินได้ง่ายขึ้น 3) มีการทบทวนและปรับวิธีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมิน

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	จำนวน รายการ พฤติกรรม	รายการพฤติกรรม
ประเมิน ขั้นตอนการ ประเมิน และเกณฑ์ การประเมินผลการ เรียนรู้ให้ผู้เรียน			ให้สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้และ ระดับความเข้าใจของผู้เรียน เพื่อให้ นักเรียนตระหนักและเข้าใจเป้าหมายของ การประเมินอย่างชัดเจน
รับทราบร่วมกัน พร้อม ทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมในการ ซักถาม สร้างข้อตกลง และสรุปสิ่งที่ต้อง ปฏิบัติร่วมกัน	ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมี ส่วนร่วมซักถาม เกี่ยวกับการประเมิน	2	1) ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน การทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการ ประเมิน 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ของการประเมิน
องค์ประกอบที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการ เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อ ตอบจุดประสงค์ของ การจัดการเรียนรู้ โดย ใช้เทคนิควิธีการที่ หลากหลาย เหมาะสม ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ	ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 ใช้เครื่องมือ เทคนิค วิธีการในการเก็บ รวบรวมข้อมูลที่ เหมาะสมถูกต้องและ น่าเชื่อถือ	3	1) เก็บรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ของ ผู้เรียน 2) เลือกใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่หลากหลาย เหมาะสมกับลักษณะ ของข้อมูลที่ต้องการวัด เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ฯลฯ 3) ใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ครอบคลุมทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิง ปริมาณ
	ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล อย่างเป็นระบบ	2	1) รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ 2) สามารถอธิบายหรือแสดงตัวอย่างของ ข้อมูลหรือหลักฐานที่รวบรวมไว้เพื่อใช้ใน การพัฒนาผู้เรียน
องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลจาก หลักฐานการเรียนรู้ หมายถึง การ ตรวจสอบว่าผู้เรียนมี พัฒนาการหรือ ความก้าวหน้าทางการ เรียนรู้ ซึ่งอาจจะเป็น	ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 วิธีการประเมินผลจาก หลักฐานการเรียนรู้ที่ เหมาะสม	3	1) มีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน คุณภาพหลักฐานการเรียนรู้ที่ชัดเจนและ สามารถวัดและประเมินผลได้ 2) มีการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน 3) มีการกำหนดภาระงาน/ชิ้นงาน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรม

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	จำนวน รายการ พฤติกรรม	รายการพฤติกรรม
ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ในช่วง ระยะเวลาของการ จัดการเรียนรู้จาก ข้อมูลเอกสารหลักฐาน ที่ครูประเมิน เช่น ใบ งาน ชิ้นงาน ร่องรอย การปฏิบัติงาน			เรียนรู้ได้ครอบคลุมกับจุดประสงค์ การเรียนรู้
	ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้จาก หลักฐานการเรียนรู้ได้อย่าง ถูกต้องและน่าเชื่อถือ	2	1) วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจาก หลักฐานได้อย่างถูกต้องและมีความ น่าเชื่อถือ 2) ใช้หลักฐานการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้การประเมินมีความครอบคลุมและ สะท้อนความสามารถของผู้เรียนได้อย่าง แม่นยำ
	ตัวบ่งชี้ที่ 4.3 การประเมินที่ยุติธรรมและ เท่าเทียม	2	1) ใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่โปร่งใสและ เป็นมาตรฐานเดียวกัน 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถามหรือ ทบทวนคะแนนของตนเองหากมีข้อสงสัย
องค์ประกอบที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการ ที่ผู้สอนและผู้เรียน ร่วมกันสะท้อนผล โดย ให้ผู้เรียนได้คิดทบทวน ย้อนกลับอย่างถี่ถ้วน ตามจุดประสงค์การ เรียนรู้ เพื่อเปลี่ยน ประสบการณ์ในเรื่อง นั้นให้เป็นการเรียนรู้ซึ่ง จะนำไปสู่การวาง แผนการพัฒนาตนเอง ในอนาคต	ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 การสะท้อนผลการเรียนรู้ที่ ชัดเจน	4	1) สามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ได้อย่าง ชัดเจน และเข้าใจง่ายเป็นรูปธรรม 2) ระบุจุดแข็ง จุดที่ต้องพัฒนา และระบุ สาเหตุของปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ อย่างชัดเจน 3) มีการสะท้อนผลการเรียนรู้เป็นระยะ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความก้าวหน้าใน การเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ ปรับปรุงผลการเรียนรู้ของตนเอง 4) รับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนเพื่อนำมา ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
	ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 การบันทึกผลหลังการ จัดการเรียนรู้	2	1) มีการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ที่ ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ได้อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ 2) มีการนำผลการประเมินหลังการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาการ เรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
องค์ประกอบที่ 6 การปรับปรุงและ พัฒนาการเรียนรู้	ตัวบ่งชี้ที่ 6.1 การปรับปรุงวิธีการจัดการ เรียนรู้	3	1) มีการทบทวนปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการ เรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียนตามศักยภาพของผู้เรียนเป็น

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	จำนวน รายการ พฤติกรรม	รายการพฤติกรรม
หมายถึง การที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันลงมือปฏิบัติหรือตอบสนองต่อข้อมูลหลักฐานที่ได้รับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้อของตนให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้อที่ตั้งไว้			รายบุคคล 2) มีการนำผลจากบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้อเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์พัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน 3) ร่วมแลกเปลี่ยนแนวทางในการจัดการเรียนรู้อโดยใช้กิจกรรม PLC หรือประชุมครู
	ตัวบ่งชี้ที่ 6.2 ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ	2	1) ใช้หลักฐานการเรียนรู้อในการวางแผนช่วยเหลือผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาเพิ่มเติม 2) มีการรายงานผลการประเมินของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
องค์ประกอบที่ 7 การสรุปผลการเรียนรู้อหมายถึง การให้ผู้เรียนรวบรวมความคิดความเข้าใจของตนเองจากการเรียนรู้อในครั้งนั้น แล้วครูผู้สอนจึงช่วยเสริมประเด็นให้ครบถ้วนสมบูรณ์ และแก้ไขความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนให้ถูกต้องให้ผู้เรียนเกิดมโนคติและหลักการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้อในระดับที่สูงขึ้นหรือการเรียนในครั้งต่อไป	ตัวบ่งชี้ที่ 7.1 หลักการสรุปผลการเรียนรู้อ	5	1) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมสรุปความรู้อด้วยตนเอง 2) สรุปผลการเรียนรู้อได้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้อ และสาระสำคัญของเนื้อหา 3) ใช้วิธีการสรุปผลการเรียนรู้อที่หลากหลาย และชี้แนะให้เห็นถึงการเชื่อมโยงความรู้อเดิมกับความรู้อใหม่ 4) สรุปผลการเรียนรู้อหลังเสร็จสิ้นแต่ละกิจกรรมหรือในช่วงสุดท้ายของคาบเวลาเรียนหรือเมื่อจบหน่วยการเรียน 5) สามารถอธิบายความก้าวหน้าในการเรียนรู้อของผู้เรียนแต่ละคนได้
รวม	16	39	

จากตารางที่ 3 องค์ประกอบของประเมิน ตัวบ่งชี้ และรายการพฤติกรรม ของแบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน จากผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ในระยะที่ 1 พบว่า แบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนมี 7 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ 39 รายการพฤติกรรม โดยแบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยเกณฑ์การประเมินให้คะแนนแต่ละข้อรายการ มีดังนี้ คือ ปฏิบัติน้อยที่สุด ได้คะแนน 1 คะแนน ปฏิบัติน้อย ได้คะแนน 2 คะแนน ปฏิบัติปานกลาง ได้คะแนน 3 คะแนน ปฏิบัติมากได้คะแนน 4 คะแนน และปฏิบัติมากที่สุด ได้คะแนน 5 คะแนน ตามลำดับ

2.2 ผลการหาคุณภาพของแบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังตารางที่ 4
ตารางที่ 4 ผลการหาคุณภาพของแบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

องค์ประกอบ													
1. การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้		2. การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมิน		3. การเก็บรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้		4. การประเมินผลจากหลักฐานการเรียนรู้		5. การสะท้อนผลการเรียนรู้		6. การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง		7. การสรุปผลการเรียนรู้	
ข้อที่	IOC	ข้อที่	IOC	ข้อที่	IOC	ข้อที่	IOC	ข้อที่	IOC	ข้อที่	IOC	ข้อที่	IOC
1.1	1.00	2.1	1.00	3.1	1.00	4.1	1.00	5.1	1.00	6.1	1.00	7.1	0.67
1.2	1.00	2.2	1.00	3.2	1.00	4.2	1.00	5.2	1.00	6.2	1.00	7.2	1.00
1.3	1.00	2.3	1.00	3.3	1.00	4.3	1.00	5.3	1.00	6.3	1.00	7.3	1.00
1.4	0.67	2.4	0.67	3.4	1.00	4.4	1.00	5.4	0.67	6.4	1.00	7.4	1.00
1.5	1.00	2.5	1.00	3.5	1.00	4.5	0.67	5.5	1.00	6.5	1.00	7.5	1.00
1.6	1.00					4.6	0.67	5.6	0.67				
						4.7	1.00						
Cronbach's Alpha = 0.883		Cronbach's Alpha = 0.876		Cronbach's Alpha = 0.873		Cronbach's Alpha = 0.815		Cronbach's Alpha = 0.838		Cronbach's Alpha = 0.887		Cronbach's Alpha = 0.882	
Cronbach's Alpha ทั้งหมดเท่ากับ 0.956													

จากตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน พบว่า แบบประเมินมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) รายองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.815-0.887 และรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.956

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนารอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และพัฒนารอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนจากการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า กรอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนมี 7 องค์ประกอบ และจากการตรวจสอบองค์ประกอบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นการรอบในการวิจัยได้ คิดเป็นร้อยละ 100 ความสำคัญของการมีกรอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้ง 7 องค์ประกอบ มีความจำเป็นที่ชัดเจนและครอบคลุมในมิติต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Heritage (2010) ที่เน้นว่าครูควรมีความสามารถในการออกแบบและดำเนินการประเมินอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการกำหนดเป้าหมาย ไปจนถึงการใช้ข้อมูลประเมินเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน องค์ประกอบทั้ง 7 ที่พัฒนาขึ้น

ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ครูต้องมีสมรรถนะในการถอดมาตรฐานและตัวชี้วัดจากหลักสูตรให้ออกมาเป็นเป้าหมายที่ชัดเจน วัดได้ และสื่อสารให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2550; Heritage, 2010) การกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมเป็นจุดเริ่มต้นของการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (2) การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมิน ครูควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจวัตถุประสงค์และความสำคัญของการประเมิน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและทำให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการประเมิน ในฐานะเครื่องมือพัฒนา (รวัญฉุฒม์ ทองแมน, 2560; Heritage, 2010) (3) การเก็บรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ ครูต้องสามารถเลือกและใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การตรวจชิ้นงาน การสัมภาษณ์ การถามตอบ หรือแฟ้มสะสมงาน เพื่อให้ข้อมูลที่สะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนได้รอบด้าน (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2550) (4) การประเมินผลจากหลักฐานการเรียนรู้ ครูต้องมีสมรรถนะในการตีความและใช้ข้อมูลเชิงหลักฐานที่เก็บมาอย่างมีเหตุผลและโปร่งใส โดยอิงจากเกณฑ์ความสำเร็จที่กำหนดไว้ เพื่อสะท้อนความก้าวหน้าของผู้เรียนได้ตรงตามจริง (รวัญฉุฒม์ ทองแมน, 2560; Heritage, 2010) (5) การสะท้อนผลการเรียนรู้ ครูต้องสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ช่วยให้นักเรียนเข้าใจจุดแข็ง จุดที่ต้องพัฒนา และแนวทางการปรับปรุง อีกทั้งยังควรส่งเสริมให้นักเรียนสะท้อนคิดและประเมินตนเองเพื่อสร้างความตระหนักรู้ (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2550; Heritage, 2010) (6) การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ ครูควรมีสมรรถนะในการปรับกิจกรรมหรือวิธีการสอนอย่างยืดหยุ่น โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมิน เพื่อให้การเรียนการสอนตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของผู้เรียน และช่วยปิดช่องว่างการเรียนรู้ (Heritage, 2010) และ (7) การสรุปผลการเรียนรู้ ครูต้องมีความสามารถในการสังเคราะห์และสรุปผลการเรียนรู้ เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อยืนยันพัฒนาการของผู้เรียน รวมทั้งนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการเรียนการสอนรอบถัดไป (รวัญฉุฒม์ ทองแมน, 2560; Heritage, 2010)

2. การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

แบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นแบบวัดชนิดมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้แนวทางเกณฑ์การให้คะแนนจากคู่มือประเมินสมรรถนะครู ฉบับปรับปรุง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) โดยแบบประเมินที่พัฒนาขึ้นมี 7 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ 39 รายการพฤติกรรม จากการตรวจสอบคุณภาพพบว่าแบบประเมินมีคุณภาพในระดับดีมาก ทั้งด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและค่าความเชื่อมั่น ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ซึ่งมีค่าระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 บ่งชี้ว่าแบบประเมินมีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรพร เกษสังข์ (2566) ที่กล่าวว่าค่าดัชนีความสอดคล้องที่เหมาะสมควรมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถึงใช้ได้ ซึ่งแบบประเมินฉบับนี้จึงถือว่ามีค่าความเที่ยงตรงเนื้อหาที่น่าเชื่อถือ ในด้านความเชื่อมั่นของเครื่องมือซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.956 โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ (Best & Kahn, 2006) ที่ระบุว่า เครื่องมือวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไปถือว่ามีค่าที่น่าเชื่อถือสูง และสามารถนำไปใช้ในการประเมินหรือวิจัยได้อย่างมั่นใจ ดังนั้น ผลการพัฒนาแบบประเมินในครั้งนี้จึงสามารถกล่าวได้ว่า แบบประเมินมีคุณภาพที่เหมาะสมในการนำไปใช้ประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ของครู รวมถึงนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นำกรอบแนวคิดสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการออกแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาสู่การขับเคลื่อนในชั้นเรียน

1.2 ใช้แบบประเมินสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินตนเองของครู เพื่อสะท้อนและพัฒนาสมรรถนะด้านการประเมินอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะครูด้านการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

เพื่อยืนยันว่าเมื่อครูมีสมรรถนะด้านการประเมินเพื่อพัฒนาที่สูงขึ้น จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

2.2 ศึกษาความแตกต่างของการดำเนินการประเมินผู้เรียนตามกรอบแนวคิดการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนของครูใน
บริบทโรงเรียนที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษรา จิตรชญาวนิช. (2564). **การจัดการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรพร เกษสังข์. (2566). **การวิจัยปฏิบัติการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวิชญมภ์ ทองแมน. (2560). **การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยประยุกต์กระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา**. คุชชินีพนธ์ ปรชญาคุชชินีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). **การศึกษาไทยกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย
เพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **คู่มือการประเมินสมรรถนะครู**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **รายงานการวิเคราะห์สมรรถนะและการปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินของครู
ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2564). **การประเมินผลการเรียนรู้แบบ Formative Assessment ใน
การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning แบบออนไลน์สำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่** [Online]
<https://sites.google.com/g.swu.ac.th/km-learning/%E0%B8%9B%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2-2564>. [2565, ตุลาคม 20].
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). **การประเมินเพื่อการเรียนรู้: การตั้งคำถามและการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อส่งเสริม
การเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2551). **การประเมินเพื่อการเรียนรู้**. วารสารการศึกษาไทย. 4(48), 28-34.
- ขจรศักดิ์ บั้วระพันธ์. (2550, พฤษภาคม-สิงหาคม). **การประเมินผลระหว่างเรียน: แนวคิดและวิธีการ**. วารสาร
ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 22(2), 29-39.
- พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ และคณะ. (2564, มกราคม-มิถุนายน). **สมรรถนะของครู 4 ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของ
มากที่สุด**. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. 22(1), 180-195.
- บังอร เสรีรัตน์. (2565, มกราคม-มิถุนายน). **ครู กับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน**. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 14 (1),
1-11.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2006). **Research in education**. 10th ed. Boston: Pearson Education.
- Black, P., & Wiliam, D. (1998). **Assessment and classroom learning**. Assessment in Education: Principles, Policy & Practice, 5(1), 7–74.
- Heritage, M. (2010). **Formative assessment: Making it happen in the classroom**. Thousand Oaks CA: Corwin.